

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ
Vedic Literature of Ancient India

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ବାଜସନେୟୀ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ସଂହିତା

(शुक्ल यजुर्वेद - वाजसनेयी माध्यन्दिन संहिता)
(Shukla Yajurveda - Vaajasaneyi Maadhyandina Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ସେଷଦେବ ଦାଶ

ପୋତାମାରି ଗଡ଼, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,

ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

sesanirbhaya@gmail.com

ବିଶେଷାଦେଶ୍ୟ ଅବଧାନ

॥ ଅଧଃ ଏକୋନତ୍ରିଂଶୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

ସମିଦ୍ଧୋ ଅଞ୍ଜିନ୍ କୃଦରଂ ମତୀନାଂ ଘୃତମଗ୍ନେ ମଧୁମପ୍ତିନ୍ମାନଃ ।
ବାଜୀ ବହନ୍ ବାଜିନଂ ଜାତବେଦୋ ଦେବାନାଂ ବକ୍ଷି ପ୍ରିୟମା ସଧସ୍ତମ୍ ॥ ୧ ॥

ଘୃତେନାଞ୍ଜିତ୍ତ୍ୱଂ ପଥୋ ଦେବୟାନାନ୍ ପ୍ରଜାନନ୍ ବାଜ୍ୟପ୍ୟତୁ ଦେବାନ୍ ।
ଅନୁ ତ୍ୱା ସପ୍ତେ ପ୍ରତିଶଃ ସଚକ୍ରାଃ ସ୍ୱଧାମସ୍ତୈ ଯଜମାନାୟ ଧେହି ॥ ୨ ॥

ଇତ୍ୟଶ୍ୱାସି ବନ୍ଧ୍ୟଶ୍ଚ ବାଜିନ୍ନାଶୁଶ୍ୱାସି ମେଧ୍ୟଶ୍ଚ ସପ୍ତେ ।
ଅଗ୍ନିଶ୍ଚା ଦେବୈର୍ବସୁଭିଃ ସଜୋଷାଃ ପ୍ରୀତଂ ବହିଂ ବହତୁ ଜାତବେଦାଃ ॥ ୩ ॥

ସ୍ତ୍ରୀର୍ଣ୍ଣଂ ବହିଃ ସୁଷ୍ଠରୀମା ଭୃଷାଣୋରୁ ପୃଥୁ ପ୍ରଥମାନଂ ପୃଥିବ୍ୟାମ୍ ।
ଦେବେଭିର୍ଯୁକ୍ତମଦିତିଃ ସଜୋଷାଃ ସ୍ୟେନଂ କୃଶ୍ମାନା ସୁବିତେ ଦଧାତୁ ॥ ୪ ॥

ଏତା ଉ ବଃ ସୁଭଗା ବିଶ୍ୱରୂପା ବି ପକ୍ଷୋଭିଃ ଶ୍ରୟମାଣା ଉଦାତୈଃ ।
ଋଷ୍ମାଃ ସତୀଃ କବଷଃ ଶୁମ୍ଭମାନା ଦ୍ୱାରୋ ଦେବୀଃ ସୁପ୍ରାୟଣା ଭବନ୍ତି ॥ ୫ ॥

ଅନ୍ତରା ମିତ୍ରାବରୁଣା ଚରନ୍ତୀ ମୁଖଂ ଯଜ୍ଞାନାମଭି ସଂବିଦାନେ ।
ଉଷାସା ବାଃ ସୁହିରଣ୍ୟେ ସୁଶିଲ୍ଲେ ଋତସ୍ୟ ଯୋନାବିହ ସାଦୟାମି ॥ ୬ ॥

ପ୍ରଥମା ବାଃ ସରସିନା ସୁବର୍ଣ୍ଣା ଦେବୌ ପଶ୍ୟନ୍ତୌ ଭୁବନାନି ବିଶ୍ୱା ।
ଅପିପ୍ରୟଂ ଚୋଦନା ବାଂ ମିମାନା ହୋତାରା ଜ୍ୟୋତିଃ ପ୍ରତିଶା ଦିଶନ୍ତା ॥ ୭ ॥

ଆଦିତ୍ୟେନୌ ଭାରତୀ ବଷ୍ପୁ ଯଜ୍ଞଃ ସରସ୍ୱତୀ ସହ ରୁଦ୍ରେନ୍ ଆବୀତ୍ ।
ଇତୋପହୃତା ବସୁଭିଃ ସଜୋଷା ଯଜ୍ଞଂ ନୋ ଦେବୀରମୃତେଷୁ ଧତ୍ୱ ॥ ୮ ॥

ତୁଷ୍ଟା ବୀରଂ ଦେବକାମଂ ଜଜାନ ତୁଷ୍ଟୁରର୍ବା ଜାୟତ ଆଶୁରଶ୍ଚ ।
ତୁଷ୍ଟେଦଂ ବିଶ୍ଵଂ ଭୁବନଂ ଜଜାନ ବହୋଃ କର୍ତ୍ତାରମିହ ଯୁଷ୍ଠି ହୋତଃ ॥ ୯ ॥

ଅଶ୍ଵୋ ଘୃତେନ ତୁନ୍ୟା ସମକ୍ତ ଉପ ଦେବୀଂ ଋତୁଶଃ ପାଥ ଏତୁ ।
ବନୟତିର୍ଦେବଲୋକଂ ପ୍ରଜାନନ୍ନଗ୍ନିନା ହବ୍ୟା ସ୍ଵଦିତାନି ବକ୍ଷତ୍ ॥ ୧୦ ॥

ପ୍ରଜାପତେସ୍ତପସା ବାବୃଧାନଃ ସଦ୍ୟୋ ଜାତୋ ଦଧିଷେ ଯୁଜ୍ଞମଗ୍ନେ ।
ସ୍ଵାହାକୃତେନ ହବିଷା ପୁରୋଗା ଯାହି ସାଧ୍ୟା ହବିରଦନ୍ତୁ ଦେବାଃ ॥ ୧୧ ॥

ୟଦକ୍ରନ୍ଧଃ ପ୍ରଥମଂ ଜାୟମାନ ଉଦ୍ୟତ୍ସମୁଦ୍ରାଦୁତ ବା ପୁରୀଷାତ୍ ।
ଶ୍ୟେନସ୍ୟ ପକ୍ଷା ହରିଶସ୍ୟ ବାହୁ ଉପସ୍ତୂତ୍ୟଂ ମହି ଜାତଂ ତେ ଅର୍ବନ୍ ॥ ୧୨ ॥

ୟମେନ ଦତ୍ତଂ ତ୍ରିତ ଏନମାୟୁନଗିନ୍ଦ୍ର ଏଶଂ ପ୍ରଥମୋ ଅଧ୍ୟତିଷ୍ଠତ୍ ।
ଗନ୍ଧର୍ବୋ ଅସ୍ୟ ରଶନାମଗୃଭ୍ଣାତ୍ ସୁରାଦଶ୍ଵଂ ବସବୋ ନିରତଷ୍ଠ ॥ ୧୩ ॥

ଅସି ଯମୋ ଅସ୍ୟାଦିତ୍ୟୋ ଅର୍ବନ୍ନସି ତ୍ରିତୋ ରୁହ୍ୟେନ ବ୍ରତେନ ।
ଅସି ସୋମେନ ସମୟା ବିପୃକ୍ତ ଆଦୁସ୍ତେ ତ୍ରୀଣି ଦିବି ବନ୍ଧନାନି ॥ ୧୪ ॥

ତ୍ରୀଣି ତ ଆଦୁର୍ଦିବି ବନ୍ଧନାନି ତ୍ରୀଣ୍ୟପ୍ସୁ ତ୍ରୀଣ୍ୟନ୍ତଃ ସମୁଦ୍ରେ ।
ଉତେବ ମେ ବରୁଣଶ୍ଚକ୍ଷସର୍ବନ୍ ଯତ୍ରା ତ ଆଦୁଃ ପରମଂ ଜନିତ୍ରମ୍ ॥ ୧୫ ॥

ଇମା ତେ ବାଜିନ୍ନବମାର୍ଜନାନୀମା ଶଫାନାଃ ସନିତୁର୍ନିଧାନା ।
ଅତ୍ରା ତେ ଉଦ୍ରା ରଶନା ଅପଶ୍ୟମୃତସ୍ୟ ଯା ଅଭିରକ୍ଷନ୍ତି ଗୋପାଃ ॥ ୧୬ ॥

ଆତ୍ମାନଂ ତେ ମନସାରାଦଜାନାମବୋ ଦିବା ପତୟନ୍ତଃ ପତଙ୍ଗମ୍ ।
ଶିରୋ ଅପଶ୍ୟଂ ପଥିଭିଃ ସୁଗେଭିରରେଶୁଭିର୍ଜେହମାନଂ ପତନ୍ତି ॥ ୧୭ ॥

ଅତ୍ରା ତେ ରୂପମୁଦ୍ରମପପଶ୍ୟଂ ଜିଗୀଷମାଶମିଷ ଆ ପଦେ ଗୋଃ ।
ଯଦା ତେ ମର୍ତ୍ତେ ଅନୁ ଭୋଗମାନତାଦିଦ୍ ଗ୍ରସିଷ୍ଠ ଓଷଧୀରଜୀଗଃ ॥ ୧୮ ॥

ଅନୁ ତ୍ୱା ରଥୋ ଅନୁ ମର୍ଯ୍ୟୋ ଅର୍ବନ୍ନନ୍ତୁ ଗାବୋଽନୁ ଭଗଃ କନୀନାମ୍ ।
ଅନୁ ବ୍ରାତାସସ୍ତବ ସଖ୍ୟମୀୟୁରନ୍ତୁ ଦେବା ମମିରେ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ ତେ ॥ ୧୯ ॥

ହିରଣ୍ୟଶୃଙ୍ଗୋଽୟୋ ଅସ୍ୟ ପାଦା ମନୋଜବା ଅବର ଇନ୍ଦ୍ର ଆସୀତ୍ ।
ଦେବା ଇଦସ୍ୟ ହବିରଦ୍ୟମାୟନ୍ ଯୋ ଅର୍ବନ୍ତଂ ପ୍ରଥମୋ ଅଧ୍ୟତିଷ୍ଠତ୍ ॥ ୨୦ ॥

ଇର୍ମାନ୍ତାସଃ ସିଲିକମଧ୍ୟମାସଃ ସଞ୍ଚ ଶୂରଶାସୋ ଦିବ୍ୟାସୋ ଅତ୍ୟାଃ ।
ହଞ୍ଚସା ଇବ ଶ୍ରେଣିଶୋ ଯତନ୍ତେ ଯଦାକ୍ଷିଷୁର୍ଦିବ୍ୟମଜ୍ଜମଶ୍ୱାଃ ॥ ୨୧ ॥

ତବ ଶରୀରଂ ପତୟିଷ୍ଠର୍ବନ୍ତବ ଚିତ୍ତଂ ବାତ ଇବ ପ୍ରଜୀମାନ୍ ।
ତବ ଶୃଙ୍ଗାଣି ବିଷ୍ଠିତା ପୁରୁତ୍ରାରଣ୍ୟେଷୁ ଜର୍ଭୁରାଣା ଚରନ୍ତି ॥ ୨୨ ॥

ଉପ ପ୍ରାଗାଚ୍ଛସନଂ ବାଜ୍ୟର୍ବା ଦେବଦ୍ରୀତା ମନସା ଦୀଧ୍ୟାନଃ ।
ଅଜଃ ପୁରୋ ନୀୟତେ ନାଭିରସ୍ୟାନୁ ପଶ୍ଚାନ୍ନବୟୋ ଯନ୍ତି ରେଭାଃ ॥ ୨୩ ॥

ଉପ ପ୍ରାଗାପୂରମଂ ଯୁଧିଧମ୍ମମର୍ବାଂ ଅଚ୍ଛା ପିତରଂ ମାତରଂ ଚ ।
ଅଦ୍ୟା ଦେବାଞ୍ଜୁଷ୍ଟତମୋ ହି ଗମ୍ୟା ଅଥା ଶାସ୍ତ୍ରେ ଦାଶୁଷେ ବାର୍ଯ୍ୟାଣି ॥ ୨୪ ॥

ସମିଜ୍ଞୋ ଅଦ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟୋ ଦୁରୋଶୋ ଦେବୋ ଦେବାନ୍ ଯୁଜସି ଜାତବେଦଃ ।
ଆ ଚ ବହୁ ମିତ୍ରମହଶ୍ୱିକିତ୍ୱାନ୍ତଂ ଦୂତଃ କବିରସି ପ୍ରଚେତାଃ ॥ ୨୫ ॥

ତନ୍ନପାପୁଥ ଋତସ୍ୟ ଯାନାନ୍ତୁଧ୍ୱା ସମଞ୍ଜିତ୍ସୁଦୟା ସୁଜିତ୍ସୁ ।
ମନ୍ଥାନି ଧୀଭିରୁତ ଯଜ୍ଞମୃକନ୍ ଦେବତ୍ରା ଚ କୃଣୁହ୍ୟଧ୍ୱରଂ ନଃ ॥ ୨୬ ॥

ନରାଶଂସସ୍ୟ ମହିମାନମେଷାମୁପ ସ୍ତୋଷାମ ଯୁଜତସ୍ୟ ଯୁଜ୍ଞେଃ ।
ଯେ ସୁକ୍ରତବଃ ଶୁଚୟୋ ପିୟୁଷାଃ ସୁଦନ୍ତି ଦେବା ଉଭୟାନି ହବ୍ୟା ॥ ୨୭ ॥

ଆତୁହ୍ନାନ ଇତ୍ୟୋ ବନ୍ୟଶ୍ଚା ଯାହ୍ୟଗ୍ନେ ବସୁଭିଃ ସଜୋଷାଃ ।
ତ୍ବଂ ଦେବାନାମସି ଯହ୍ନ ହୋତା ସ ଏନାନ୍ୟକ୍ଷୀଷିତୋ ଯଜୀୟାନ୍ ॥ ୨୮ ॥

ପ୍ରାଚୀନଂ ବର୍ହିଃ ପ୍ରତିଶା ପୃଥିବ୍ୟା ବସ୍ତୋରସ୍ୟା ବୃଜ୍ୟତେ ଅଗ୍ନେ ଅହ୍ନାନ୍ ।
ବ୍ୟୁ ପ୍ରଥତେ ବିତରଂ ବରୀୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ଅଦିତୟୋ ସ୍ୟୋନନ୍ ॥ ୨୯ ॥

ବ୍ୟତସ୍ପତୀରୁର୍ବିୟା ବି ଶ୍ରୟନ୍ତ୍ରାଂ ପତିଭ୍ୟୋ ନ ଜନୟଃ ଶୁମ୍ଭମାନାଃ ।
ଦେବୀର୍ଦ୍ଧାରୋ ବୃହତୀର୍ବିଶ୍ୱମିନ୍ଦ୍ରା ଦେବେଭ୍ୟୋ ଭବତ ସୁପ୍ରାୟଶାଃ ॥ ୩୦ ॥

ଆ ସୁଷ୍ପୟନ୍ତୀ ଯୁଜତେ ଉପାକେ ଉଷାସାନକ୍ତା ସଦତାଂ ନି ଯୋନୌ ।
ଦିବ୍ୟୋ ଯୋଷଣୋ ବୃହତୀ ସୁରୁକ୍ତେ ଅପି ଶ୍ରୟଧ୍ୱ ଶୁକ୍ରପିଶଂ ଦଧାନେ ॥ ୩୧ ॥

ଦୈବ୍ୟା ହୋତାରା ପ୍ରଥମା ସୁବାରା ମିମାନା ଯଜ୍ଞଂ ମନୁଷୋ ଯୁଜଧୈ୍ୟ ।
ପ୍ରତୋଦୟନ୍ତା ବିଦଧେଷୁ କାରୁ ପ୍ରାଚୀନଂ ଜ୍ୟୋତିଃ ପ୍ରତିଶା ଦିଶନ୍ତା ॥ ୩୨ ॥

ଆ ନୋ ଯଜ୍ଞଂ ଭାରତୀ ତୁୟମେନ୍ଦ୍ରିତା ମନୁଷ୍ପଦିହ ଚେତୟନ୍ତୀ ।
ତିସ୍ରୋ ଦେବୀର୍ବର୍ହିରେଦଧ୍ୟ ସ୍ୟୋନଧ୍ୟ ସରସ୍ପତୀ ସୁପସଃ ସଦନ୍ତ ॥ ୩୩ ॥

ୟ ଇମେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଜନିତ୍ରୀ ରୂପୈରପିଧଶଦ୍-ଭୁବନାନି ବିଶ୍ୱା ।
ତମଦ୍ୟା ହୋତରିଷିତୋ ଯଜୀୟାନ୍ ଦେବଂ ତୁଷ୍ଟାରମିହ ଯୁଷି ବିଦ୍ୱାନ୍ ॥ ୩୪ ॥

ଉପାବସୁଜ ତୁନ୍ୟା ସମଞ୍ଜନ୍ ଦେବାନାଂ ପାଥ ଋତୁଥା ହବୀଧଷି ।
ବନୟନ୍ତିଃ ଶମିତା ଦେବୋ ଅଗ୍ନିଃ ସୁଦନ୍ତ ହବ୍ୟଂ ମଧୁନା ଘୃତେନ ॥ ୩୫ ॥

ସଦ୍ୟା ଜାତୋ ବ୍ୟମିମୀତ ଯୁକ୍ତମଗ୍ନିର୍ଦେବାନାମଭବତ୍ ପୁରୋଗାଃ ।
ଅସ୍ୟ ହୋତୁଃ ପ୍ରତିଶ୍ଵାତସ୍ୟ ବାତି ସ୍ଵାହାକୃତଃ ହବିରଦନ୍ତ ଦେବାଃ ॥ ୩୬ ॥

କେତୁଂ କୃଶ୍ଣନ୍ନକେତବେ ପେଶୋ ମର୍ଯ୍ୟା ଅପେଶସେ ।
ସମୁଷଦ୍-ଭିରଜାୟଥାଃ ॥ ୩୭ ॥

ଜୀମୂତସ୍ୟେବ ଭବତି ପ୍ରତୀକଂ ଯଦୁର୍ମୀ ଯାତି ସମଦାମୁପସ୍ଥେ ।
ଅନାବିଜୟା ତନ୍ନା ଜୟ ତ୍ଵଃ ସ ତ୍ଵା ବର୍ମଣୋ ମହିମା ପିପର୍ତୁ ॥ ୩୮ ॥

ଧନ୍ୱନା ଗା ଧନ୍ୱନାଃଃଜିଂ ଜୟେମ ଧନ୍ୱନା ତୀବ୍ରାଃ ସମଦୋ ଜୟେମ ।
ଧନ୍ୱଃ ଶତ୍ରୋରପକାମଂ କୃଣୋତି ଧନ୍ୱନା ସର୍ବାଃ ପ୍ରତିଶୋ ଜୟେମ ॥ ୩୯ ॥

ବକ୍ଷ୍ୟନ୍ତୀବେଦା ଗନୀଗନ୍ତି କର୍ଣ୍ଣଂ ପ୍ରିୟଃ ସଖାୟଂ ପରିଷସ୍ପଜାନା ।
ୟୋଷେବ ଶିଙ୍ଗ୍ତେ ବିତତାପି ଧନ୍ୱଞ୍ଜ୍ୟା ଇୟଃ ସମନେ ପାରୟନ୍ତୀ ॥ ୪୦ ॥

ତେ ଆତରନ୍ତୀ ସମନେବ ଯୋଷା ମାତେବ ପୁତ୍ରଂ ବିଭୃତାମୁପସ୍ଥେ ।
ଅପ ଶତ୍ରୁନ୍ ବିଧ୍ୟତାଃ ସଂବିଦାନେ ଆର୍ତ୍ତୀ ଇମେ ବିଷ୍ଣୁରନ୍ତୀ ଅମିତ୍ରାନ୍ ॥ ୪୧ ॥

ବହ୍ମନାଂ ପିତା ବହୁରସ୍ୟ ପୁତ୍ରଶ୍ଚିଶ୍ଵା କୃଣୋତି ସମନାବଗତ୍ୟ ।
ଇଷୁଧିଃ ସଙ୍କା ପୃତନାଶ୍ଚ ସର୍ବାଃ ପୃଷ୍ଠେ ନିନଞ୍ଚୋ ଜୟତି ପ୍ରସୂତଃ ॥ ୪୨ ॥

ରଥେ ତିଷ୍ଠନ୍ ନୟତି ବାଜିନଃ ପୁରୋ ଯତ୍ର-ଯତ୍ର କାମୟତେ ସୁଷାରଥଃ ।
ଅଭୀଶୁନାଂ ମହିମାନଂ ପନାୟତ ମନଃ ପଶ୍ଚାଦନ୍ନୁ ଯୁକ୍ତନ୍ତି ରଶ୍ମୟଃ ॥ ୪୩ ॥

ତୀବ୍ରାନ୍ ଘୋଷାନ୍ କୃଶ୍ଣତେ ବୃଷପାଶୟୋଃଶ୍ଵା ରଥେଭିଃ ସହ ବାଜୟନ୍ତଃ ।
ଅବକ୍ରାମନ୍ତଃ ପ୍ରପଦୈରମିତ୍ରାନ୍ କ୍ଷିଣନ୍ତି ଶତ୍ରୁଂ ରନପବ୍ୟୟନ୍ତଃ ॥ ୪୪ ॥

ରଥବାହଣଃ ହବିରସ୍ୟ ନାମ ଯୁକ୍ତାୟୁଧଂ ନିହିତମସ୍ୟ ବର୍ମ ।
ତତ୍ରା ରଥମୁପ ଶଗ୍ନଃ ସଦେମ ବିଶ୍ୱାହା ବୟଃ ସୁମନସ୍ୟମାନଃ ॥ ୪୫ ॥

ସ୍ୱାଦୁଷଃସଦଃ ପିତରୋ ବୟୋଧାଃ କୃଚ୍ଛେଶ୍ଚିତଃ ଶକ୍ତୀବନ୍ତୋ ଗର୍ଭୀରଃ ।
ଚିତ୍ରସେନା ଇଷୁବଲ୍ଲା ଅମୃତ୍ରାଃ ସତୋବୀରା ଭରବୋ ବ୍ରାତସାହାଃ ॥ ୪୬ ॥

ବ୍ରାହ୍ମଣାସଃ ପିତରଃ ସୋମ୍ୟାସଃ ଶିବେ ନୋ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଅନେହସା ।
ପୁଷ୍ପା ନଃ ପାତୁ ଦୁରିତାଦୃତାବୃଧୋ ରକ୍ଷା ମାକିର୍ନୋ ଅଘଶଃସ ଇଶତ ॥ ୪୭ ॥

ସୁପର୍ଣ୍ଣଂ ବସ୍ତ୍ରେ ମୃଗୋ ଅସ୍ୟା ଦନ୍ତୋ ଗୋଭିଃ ସନ୍ନଞ୍ଜା ପତତି ପ୍ରସୂତା ।
ଯୁକ୍ତା ନରଃ ସଂ ଚ ବି ଚ ଦ୍ରବନ୍ତି ତତ୍ରାସ୍ତ୍ରଭ୍ୟମିଷବଃ ଶର୍ମ ଯୁଧସନ୍ ॥ ୪୮ ॥

ଋଜୀତେ ପରି ବୃତ୍ତଂ ନୋଃଶ୍ଳା ଭବତୁ ନସ୍ତନ୍ନଃ ।
ସୋମୋ ଅଧି ବ୍ରବୀତୁ ନୋଃଦିତିଃ ଶର୍ମ ଯୁକ୍ତୁ ॥ ୪୯ ॥

ଆ ଜଙ୍ଗନ୍ତି ସାନ୍ଦେଷାଂ ଜୟନ୍ତୀଂ ଉପ ଜିହ୍ମତେ ।
ଅଶ୍ୱାଜନି ପ୍ରଚେତସୋଃଶ୍ୱାତ୍ସମସ୍ମୁ ଚୋଦୟ ॥ ୫୦ ॥

ଅହିରିବ ଭୋଗୈଃ ପର୍ଯ୍ୟେତି ବାହୁଂ ଜ୍ୟାୟା ହେତିଂ ପରିବାଧମାନଃ ।
ହସ୍ତସ୍ତୋ ବିଶ୍ୱା ବୟୁନାନି ବିଦ୍ୱାନ୍ ପୁମାନ୍ ପୁମାଃସଂ ପରି ପାତୁ ବିଶ୍ୱତଃ ॥ ୫୧ ॥

ବନୟତେ ବୀଡ଼ୁଜ୍ଞୋ ହି ଭୂୟା ଅସ୍ତ୍ରସୂଚା ପ୍ରତରଣଃ ସୁବୀରଃ ।
ଗୋଭିଃ ସନ୍ନଞ୍ଜୋ ଅସି ବୀତୟସ୍ୱାସ୍ଥାତା ତେ ଜୟତୁ ଜେତ୍ୱାନି ॥ ୫୨ ॥

ଦିବଃ ପୃଥିବ୍ୟାଃ ପର୍ଯ୍ୟେଜ ଉଦ୍-ଭୃତଂ ବନୟତିଭ୍ୟଃ ପର୍ଯ୍ୟାଭୃତଃ ସହଃ ।
ଅପାମୋଜ୍ଞାନଂ ପରି ଗୋଭିରାବୃତମିନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବଜ୍ରଃ ହବିଷା ରଥଂ ଯୁଜ ॥ ୫୩ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବଜ୍ରୋ ମରୁତାମନୀକଂ ମିତ୍ରସ୍ୟ ଗର୍ଭୋ ବରୁଣସ୍ୟ ନାଭିଃ ।
ସେମାଂ ନୋ ହବ୍ୟଦାତିଂ ଜୁଷାଣୋ ଦେବ ରଥ ପ୍ରତି ହବ୍ୟା ଗୃଭାୟ ॥ ୫୪ ॥

ଉପ ଶ୍ଵାସୟ ପୃଥିବୀମୁତ ଦ୍ୟାଂ ପୁରୁତ୍ରା ତେ ମନୁତାଂ ବିଷ୍ଣିତଂ ଜଗତ୍ ।
ସ ଦୁନୁଭେ ସଜୁରିନ୍ଦ୍ରେଣ ଦେବୈର୍ଦୁରାଦବୀୟୋ ଅପ ସେଧ ଶତ୍ରୁନ୍ ॥ ୫୫ ॥

ଆ କ୍ରନ୍ଦୟ ବଲମୋଜୋ ନ ଆଧା ନିଷ୍ଠନିହି ଦୁରିତା ବାଧମାନଃ ।
ଅପ ପ୍ରୋଥ ଦୁନୁଭେ ଦୁଛୁନା ଇତ ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ମୁଷ୍ଟିରସି ବୀତୟସ୍ତୁ ॥ ୫୬ ॥

ଆମୁରଜ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତୟେମାଃ କେତୁମଦୁମୁଭିର୍ବାବଦୀତି ।
ସମଶ୍ଵପର୍ଣ୍ଣାଶ୍ଵରକ୍ତି ନୋ ନରୋଃସ୍ଥାକମିନ୍ଦ୍ର ରଥିନୋ ଜୟନ୍ତୁ ॥ ୫୭ ॥

ଆଗ୍ନେୟଃ କୃଷ୍ଣଗ୍ରୀବଃ ସାରସ୍ଵତୀ ମେଷୀ ବଭ୍ରୁଃ ସୌମ୍ୟଃ ପୌଷ୍ଠଃ ଶ୍ୟାମଃ ଶିତିପୃଷ୍ଠୋ ବାହ୍ସସ୍ପତ୍ୟଃ
ଶିଲ୍ଲୋ ବୈଶ୍ଵଦେବ ଐନ୍ଦ୍ରୋଃରୁଣୋ ମାରୁତଃ କଲ୍ଲାଷ ଐନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନଃ ସଂସ୍ପିତୋଃଧୋରାମଃ ସାବିତ୍ରୋ
ବାରୁଣଃ କୃଷ୍ଣ ଏକଶିତିପାପେତୁଃ ॥ ୫୮ ॥

ଅଗ୍ନୟେନୀକବତେ ରୋହିତାଞ୍ଜିରନନ୍ଦାନଧୋରାମୌ ସାବିତ୍ରୌ ପୌଷ୍ଠୌ ରଜତନାଭୀ
ବୈଶ୍ଵଦେବୌ ପିଶଙ୍ଗୌ ତୁପରୌ ମାରୁତଃ କଲ୍ଲାଷ ଆଗ୍ନେୟଃ କୃଷ୍ଣୋଽଜଃ ସାରସ୍ଵତୀ ମେଷୀ
ବାରୁଣଃ ପେତୁଃ ॥ ୫୯ ॥

ଅଗ୍ନୟେ ଗାୟତ୍ରୀୟା ତ୍ରିବୃତେ ରାଧନ୍ତ୍ରାୟାଷ୍ଟାକପାଲ ଇନ୍ଦ୍ରାୟା ତ୍ରିଷ୍ଟୁଭାୟା ପଞ୍ଚଦଶାୟା
ବାହ୍ସତାୟୈକାଦଶକପାଲୋ ବିଶ୍ଵେଭ୍ୟା ଦେବେଭ୍ୟା ଜାଗତେଭ୍ୟଃ ସପ୍ତଦଶେଭ୍ୟା
ବୈରୂପେଭ୍ୟା ଦ୍ଵାଦଶକପାଲୋ ମିତ୍ରାବରୁଣାଭ୍ୟାମାନୁଷ୍ଟୁଭାଭ୍ୟାମେକବିଂଶାଭ୍ୟାଂ ବୈରାଜାଭ୍ୟାଂ
ପୟସ୍ୟା ବୃହସ୍ପତୟେ ପାଞ୍ଚାୟା ତ୍ରିଶବାୟା ଶାକ୍ଵରାୟା ଚରୁଃ ସବିତ୍ର ଔଷ୍ଠିହାୟା ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶାୟା
ରୈବତାୟା ଦ୍ଵାଦଶକପାଲଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଶ୍ଵରୁରଦିତ୍ୟୈ ବିଷ୍ଣୁପତ୍ନୈ ଚରୁରଗ୍ନୟେ ବୈଶ୍ଵାନରାୟା
ଦ୍ଵାଦଶକପାଲୋଽନୁମତ୍ୟା ଅଷ୍ଟାକପାଲଃ ॥ ୬୦ ॥

ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିବରଣୀ

॥ ଋଷି ॥

୧-୧୧ - ବାମଦେବ୍ୟ ବୃହଦୁକ୍ଥଃ ଅଥବା ସାମୁଦ୍ରି ଅଶ୍ୱଃ । ୧୨-୨୪ - ଭାର୍ଗବ ଜମଦଗ୍ନିଃ,
ଦୀର୍ଘତମାଃ । ୨୫-୩୬ - ଜମଦଗ୍ନିଃ । ୩୭ - ମଧୁଛନ୍ଦାଃ । ୩୮-୬୦ - ଭାରଦ୍ୱାଜ ପାୟୁଃ ॥

॥ ଦେବତା ॥

୧, ୨୫ - ସମିତ୍ । ୨, ୨୬ - ତନ୍ନପାତ୍ । ୩, ୨୭ - ନରାଶଂସଃ । ୪, ୨୯ - ବହିଃ ।
୫, ୩୦ - ଦ୍ୱାରଃ । ୬, ୩୧ - ଉଷାସାନକ୍ତାଃ । ୭, ୩୨ - ଦିବ୍ୟ ହୋତାଃ ।
୮, ୩୩ - ଦେବୀଃ । ୯, ୩୪ - ତୁଷ୍ଟଃ । ୧୦, ୩୫ - ବନସ୍ପତିଃ । ୧୧, ୩୬ - ସ୍ୱାହାକୃତିଃ ।
୧୨-୨୪ - ଅଶ୍ୱଃ । ୨୮ - ଇତଃ । ୩୭ - ଅଗ୍ନିଃ । ୩୮ - ସନ୍ନାହମ୍ । ୩୯ - କାର୍ମୁକଃ ।
୪୦ - ଗୁଣଃ । ୪୧ - ଆର୍ତ୍ତୀ । ୪୨ - ଦୃଶଃ । ୪୩ - ସାରଥୀ, ରଶ୍ମିଃ । ୪୪ - ଅଶ୍ୱାଃ ।
୪୫, ୫୨-୫୪ - ରଥଃ । ୪୬ - ରଥ-ରକ୍ଷଃ । ୪୭ - ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆଦି ଲିଂଗୋକ୍ତଃ ।
୪୮-୪୯ - ଇକ୍ଷୁଃ । ୫୦ - କଶା । ୫୧ - ହସ୍ତୟୁଃ । ୫୫-୫୬ - ଦୁନ୍ଧତିଃ । ୫୭ - ଦୁନ୍ଧତିଃ,
ଇନ୍ଦ୍ରଃ । ୫୮-୫୯ - ପଶୁଃ । ୬୦ - ଅଗ୍ନିଃ ॥

॥ ଛନ୍ଦ ॥

୧, ୫-୯, ୧୧-୧୨, ୧୭-୧୮, ୨୭, ୩୧, ୩୪, ୩୯, ୪୧-୪୨, ୪୪-୪୬, ୪୮, ୫୧ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ।
୨, ୧୪, ୧୯, ୨୨ - ବିରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୩ - ପଂକ୍ତି । ୪, ୧୦, ୧୬, ୨୦, ୨୪-୨୬, ୩୦,
୩୫-୩୬, ୩୮, ୪୦, ୫୪ - ନିରୁତ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୧୩, ୫୫-୫୬ - ଭୁବିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ।
୧୫, ୨୧, ୨୩, ୨୯, ୩୩, ୫୨, ୫୬ - ଭୁବିକ୍ ପଂକ୍ତି । ୨୮ - ସ୍ୱରାଟ୍ ବୃହତୀ ।

୩୨ - ଆର୍ଷୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୩୩ - ଗାୟତ୍ରୀ । ୪୩ - ଜଗତୀ । ୪୭, ୫୩ - ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ ।
୪୯-୫୦ - ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ । ୫୮ - ଭୃଗିକ୍ ଅତ୍ୟଷ୍ଟି । ୫୯ - ଭୃଗିକ୍ ଅତିଶକ୍ତୀ ।
୬୦ - ବିରାଟ୍ ପ୍ରକୃତି, ପ୍ରକୃତି ॥

॥ ଇତି ଏକୋନବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ସମାପ୍ତଃ ॥

